

To in ono.

Naše slike. „Sv. Cecilija“. Ena najljubeznivejših cerkva v Rimu je cerkev sv. Cecilije, ki je sezidana na kraju, kjer je stala hiša starorimske patricijske rodbine, iz katere je bila mučenica sv. Cecilija. Ostanke stare hiše so izkopani, tako da se vidijo še razni za bivanje namenjeni prostori. Pod velikim oltarjem počivajo ostanki mučenice, nad njimi pa leži Madernov kip, ki kaže mučenico natančno v tem položaju, kakor so jo našli v katakombah. Kristjani so namreč pokopali telo sv. mučenice v katakombah sv. Kalista. Če stopiš danes v te katacombe, ti pokaže vodnik blizu pokopališča prvih papežev v steni grob, v katerem so našli truplo sv. Cecilije. Glava je bila zavita v tančico, na vratu se je poznala rana, ki jo je zasekal rabljev meč. Tako je izklesal njeno podobo znani kipar in arhitekt Stefano Maderna. Telo mučenice so prenesli v cerkev, ki je sezidana nad njeno rojstno hišo. Spodnjo cerkev (kripto) je kardinal Rampolla dragoceno prenovil.

„Odmor jetnikov na poti v Sibirijo“ (str. 531.) kaže prizor, kakršni so se nešteto krat ponavljali, ko so gnali nesrečne kaznjence v sibirsko mrzle pustinje. Ženske, otroci in starci, ki so se zdeli nevarni ruski vladi, so morali v izgnanstvo. Brezsrčni vojaki so jih spremljali. Mnogo jih je pomrlo na poti. Na Jakobijevi sliki vojak s pipo v ustih prijema za glavo bolnika. Obraz je bled, oči steklene — en jetnik je manj ...

„Računanje v ruski šoli“ (str. 535.) Bogdanovič-Bjelski podaja studijo mladih obrazov. Kako se trudijo ruski dečki s težkimi računi! To je prava vašta šola, svobodna in patriarhalna; mladi računarji se bodo v nji brez dvoma kaj pridali naučili.

Majolika iz l. 1863. (fotogr. g. prof. dr. A. Stegenšek). V spomin velikanske slavnosti sv. Cirila in Metoda dne 3. avgusta 1863 v Mariboru je naročil dr. Prelog 200 porcelanastih majolik. Naša slika je posneta po majoliki, ki je last šolskega svetnika g. Majcigerja; zlasti ta ima zgodovinsko vrednost. Iz nje so natakali Slovenci ljutomerskih gorc pristnega ljutomerčana cesarju Francu Jožefu I., ko se je mudil v Radgoni l. 1883. Slika (str. 552.) nam kaže sprednjo in stransko stran. Na nizki nogi se vzdiguje trebuščata posoda z dulcem na eni strani, z ročem na drugi. Roč je sestavljen iz dveh z dekorativnimi gumbi spojenih kač; ornamentika je v narodnih barvah: rdeči, modri, beli in je izpeljana v akantovih rokokomotivih; spredaj pod dulcem pa je zelen lipov venec iz dveh vejic sestavljen in obkroža spominski napis s črnimi črkami: „Maribor 1863.“

O slikarjih Wolfu in Langusu (str. 568. in 569.) je „Dom in Svet“ že opetovano pisal v prejšnjih letnikih.

Dve zimski sliki (str. 564. in 565.) nam predstavljata Osojsko jezero in Beljak, po fotografijah P. Metoda Schneditza, ki je odličen fotograf in je dosegel priznanje že tedaj, ko je nastopil na slovenski amaterski fotografski razstavi. Priobčili bomo še več krasnih slik po njegovih fotografijah.

Od kiparja g. Repiča priobčujemo posnetka dveh del. V sv. Andreju (str. 541.) je hotel izraziti ascezo, v portretu ministerialnega vrstnika Rossipala (str. 562.) pa podobnost originala, ki jo je res zadel z dobro karakteristiko. Ta portret je na grobnem spomeniku Rossipalovem v Opatiji.

Frančišek Ondriček s svojim koncertom v nedeljo, dne 27. m. m. nam ostane nepozaben. Ta samorastla natura! lahko rečemo specifično slovanska, slovanska po svojem čuv-

stvovanju, slovanska po umevanju mojstrov, slovanska po lastnem stvarjenju. Zato se ni čuditi, če je njegova igra tako sijajno uspela: sorodne duše so se srečale, srce je govorilo srcu enakočutečemu, enakouglasene srčne strune so odmevale. Ondriček je velik v vsakem oziru. Velik v tehniki: naj ne omenjam njegovih drzovitih dvojek, njegovih sijajno pojočih oktav, ki se z li, da jim je za podlago ljubka flavtica; posebna prednost njegova — se zdi — je ta, da najtežje, naravnost vratomne pasaže izvaja tako, da poslušavec komaj na to pride, da je skladba tehnično težka; da jo je pa mogoče dobro izvajati samo mojstrom prve vrste, to se pri taki igri zdi skoro neverjetno. In to je ravno zasluga umetnikova, to je umetnost, da umetnik pri proizvajanju najtežjih reči vzbuja v poslušavcu vtisk, da je to čisto naravno. Pa ni le velik v tehniki, velik je tudi v globokem umevanju najtežjih skladb; s čuvstvi našimi se kar igra: zdaj nam srce poskakuje ob preširnih zvokih, zdaj joka z umetnikom vred. Kakor bi oživele gosli v njegovi roki, kakor bi lok postal glasen zgovoren jezik, tako se zdi. Poleg te skrajne tenkočutnosti in visoke tehnike pa opazujemo pri njem neko klasično umerjenost, klasičen dostojanstven „jaz“, ki liki mogočen pečat obdaja njegovo igro in ki je karakterističen znak pravih umetnikov. Najsijajnejša točka celega sporeda je bila „Češka rapsodija“, delo Ondrička umetnika-skladatelja. Ta skladba, ki je i po duhu i po obliki specifično slovanska, da ne rečemo češka, je natančen portret umetnikov: globoka kot slovanska duša, mogočna v radostnem vrisku, sanjava mehkootožna v samoti, pretresljiva v srčni bolesti, vsa čuvstva prepletajoča z neko zvišeno resnobo. Kaj čuda, če frenetičnega odobravanja ni hotelo biti konec, da se občinstvo ni moglo ločiti, dokler umetnik v pozdrav ni podaril nekaj biserov iz svoje umetniške zakladnice.

Prav tako je ugajal drugi umetnik na klavirju Jožef Pamčra, ki je istotako kot Ondriček očaroval bodisi s svojo skrajno izborna tehniko, bodisi s finim čuvstvom.

Umetnikoma nepozaben spomin! *Fr. Kimovec.*

Petdesetletnica delovanja Ilije R. Bleskova. Prebivalci Šumena na Bolgarskem so pred nedavnim zelo slovesno obhajali petdesetletnico zaslužnega delovanja Ilije R. Bleskova, izbornega pedagoga in leposlovnega pisatelja. Bleskov spada k tistim bolgarskim možem, ki brez hrupa, toda neumorno delujejo za probujenje bolgarskega naroda. Bleskov se je porodil 9. svečana 1839 v selu Dalboki. Prvo izobrazbo je sprejel doma od svojega očeta Rajka, ki je učiteljeval v Kalipetrovu. Ko je Bleskov postal „daskal“ (učitelj) v vasi Ajdemar, se je začela njegova delavnost. Ker je spoznal, da je premalo izobražen, je odšel kot „časten učenik“ (poseben učenec) slovečega takrat učitelja Dobra P. Bojnikova v Šumen. V ti dobi se je Bleskov tudi učil ruskega in srbskega jezika. H koncu leta 1860. je bil imenovan za občinskega učitelja v Dolnji Mahali, kjer je bil do turško-ruske vojske. Po osvoboditvi Bolgarije je bil Bleskov že znan književnik, učitelj in publicist ter je postal šolski nadzornik in pozneje učitelj šumenskega pedagoškega učilišča. — Književno delovanje Bleskova se je začelo l. 1862. z izdajanjem verskih knjižic. Od tega časa dozdej Bleskov ni odložil peresa in je deloval v vseh strokah bolgarske književnosti — pisal je povesti, učne knjige, zgodovinske spise, razne brošure in drugo. Najbolj znane Bleskove povesti so: „Izgubena Stanka“, „Zločesta Krstinka“, „Pijan bušta“, „Dobra i Grozdovka“, „Penčo“, „Dědo Duko“,

„Pop Marko“ in druge. Lahko se reče, da je bil Bleskov pred 30–40 leti ravno tako popularen radi svojih povesti, kakor je danes bolgarski pesnik in leposlovec Ivan Vazov. Učne knjige Bleskova („Zakon Božji“, „Bogosluženie“, „Katihizis“, „Vseobšta i blgarska čerkovna istorija“) so še danes najboljše učne knjige. Bolgarskemu preprostemu ljudstvu so se prikupili koledarčki Bleskova, ki jih je izdajal polnih dvajset let. L. 1900. je Bleskov zapustil službo ter je vstopil v pokoj, ali književno deluje še zdaj.

Fr. Št.

Češki grobovi. Nagle smrti je v Nahodu na Češkem umrl Fr. Zákrejs, ravnatelj pisarne karlskega okraja, znani dramatični pisatelj in kritik. Fr. Zákrejs se je porodil 7. majnika l. 1839. v Polički in je absolvirao pravo v Pragi l. 1863. Nekaj časa je bil vzgojitelj v neki plemenitaški družini, potem se je posvetil časnikarstvu in pozneje je vstopil v deželno službo. Svojo literarno delavnost je Zákrejs začel kot dramatik. Za svoje prvo delo, veseloigro „Národní hospodář“ (1867) je dobil Náprstkovo nagrado; veseloigra se je predstavljala l. 1869. v praškem deželnem gledališču in večkrat tudi na Slovaškem. Izmed daljših njegovih dramatičnih del se je večkrat predstavljala žaloigra „Anežka“, zgodovinski tragediji „Poděbradovna“ in „Kráľ svého lidu“, socialna veseloigra „Červenobílá stolicka“. Leta 1871. je Zákrejs z V. Vlčkom ustanovil mesečnik „Osvěta“, za katerega je bil vnet pristaš idealizma in romantizma v književnosti. — Prezgodaj je v Pragi umrl tudi pisatelj Jan Ladecký, ki je deloval v trojni smeri. Pisal je drame in prozo, pečal se je s teorijo gledališča in hkrati se je kazal kot izvrsten organizator in urednik. Ladecký se je porodil 13. majnika l. 1861. in preden je prišel v Prago, da bi se posvetil samo književnemu delovanju, je bil učitelj češkega društva „Ustřední Matice školská“. Najprej je pisal zgodovinske drame in pozneje iz modernega življenja. Igre iz modernega življenja, kakor na primer „Bez lásky“ in zlasti „Dva světy“, so se mu bolj posrečile. Leta 1895. je pod uredništvom Ladeckega izšla knjiga „Příspěvky k dějinám českého divadla“. Ladecký je izdajal in uredoval gledališki list „Česká Thalie“, katerega sotrudniki so bili vsi češki književniki iz najnovejše dobe: Machar, Sova, Šalda, Hladík, Borecký, Fr. X. Svoboda, V. Mrštík in dr. Z Ladeckim je zamrlo imenitno delo „Gledališki slovar“, ki ga je umrl sestavljal in katerega pisati je bil samo Ladecký sposoben, ker je temeljito poznal dramatično književnost vseh narodov. — Po dveletni bolezni je umrl v Pragi pesnik in leposlovec Alois Škampa; spadal je k tistim češkim parnasistom, ki so se skupili okoli Sládkovega „Lumira“. Prvikrat je javno nastopil s tremi pesnimi l. 1879. v almanahu „Máj“. Svoje verze, ki jih je pozneje v mnogih listih objavil, je izdal v zbirkah: „Malby a písňe“ (1883), „Mladý svět“, „Malá křídla“, „Venku a doma“, „Poslední květ“ (1903). Razen pesmi je Škampa pisal tudi v prozi; najdaljša njegova povest je „Sněžák“. Al. Škampa je bil mehka, lirična duša. Že v naslovih njegovih pesniških zbirk se kaže njegov pesniški „credo“. Škampove zbirke so galerija drobnih, mičnih in krasnih podob. Primerno se je neki češki kritik izrazil o njegovih pesnih, da so pastelove sličice. Škampa je bil kateksohen pesnik narave. Češki kraj je narisal s tako plastičnimi besedami, da se more imenovati češki pesnik-krajinoslikar. In sam je bil kakor njegova poezija — tih, skromen in mehak. Porodil se je 30. maj-

nika 1861, študiral je filozofijo in je bil uradnik pri praškem magistratu. — Kmalu po Škampu je smrt vzel češkemu leposlovju pisatelja dr. Polikarpa Starega. P. Starý je v letih 1879–1882 spisal celo vrsto lepih povesti in humoresk, od katerih je nekatere izdal v posebni knjigi pod naslovom „Z arény žiti“ (1882). Tudi na dramatičnem polju je bil delaven; spisal je igre „Magdalena“, „Samaritán“ in „Zlatá nevěsta“. Porodil se je v Plzni 2. majnika 1858 in je umrl v polnem cvetu svoje moške starosti kot štabni nadzdravnik v Pragi. — Češko in slovansko znanstvo je zadela težka izguba s smrtjo praškega vseučiliškega profesorja, dvornega svetnika dr. Jana Gebauera. Umrl je po dolgi, srčni bolezni v 69. letu. Profesor dr. Gebauer je dosegel po svoji znanstveni delavnosti odlično mesto med najbolj imenitnimi slavisti in si je postavil trajni spomenik s tem, da je proučil in pragmatično popisal zgodovinski razvoj češkega jezika od najstarejših književnih spominkov do danes. Njegova naloga je bila zelo težavna, ker od Dobrovskega pravzaprav ni bilo učenjaka, ki bi bil na tem polju sistematično in kritično deloval, tako, da je Gebauer moral sam nabirati vse gradivo. Znanstvena delavnost Gebauerjeva se je kmalu ocenila tudi v tujini; že v l. 1864. in 1865. je imel biti Gebauer poklican na univerzo v Harkovu. L. 1874. se mu je ponudila na Miklošičevo priporočitev učna stolica slavistike na zagrebški univerzi. Toda Gebauer je takrat odklonil ponudbo na željo praških znanstvenih krogov. Od l. 1870. se začnajo njegovi temeljiti spisi, katerih je blizu 80; izšli so deloma posebej, deloma v znanstvenih časopisih (zlasti v „Listih filologických“). Ime Gebauerjevo je postalo širjemu občinstvu najbolj znano v letih osemdesetih in pozneje, ko je dr. Gebauer začel dokazovati, da staročeška rokopisa, kraljevdvorski in zelenogorski, nista pristna. Od l. 1890. je umrl sestavljal veliko zgodovinsko slovnico češkega jezika in slovar staročeškega jezika. Prvo delo je bilo proračuneno na 12 obsežnih zvezkov in je dogotovljeno; objavljen pa je bil samo en del. Profesor Jagić se je o le-tem delu izrazil, da je poleg Palackega „Zgodovine češkega naroda“ in Šafaříkovih „Starožitnosti“ najimenitnejše zgodovinsko-filološko delo v češki književnosti. Dr. Gebauer se je porodil 8. oktobra l. 1838. v Ubislavicah pri Novi Paki iz nemških staršev. — Nekoliko dni za dr. Gebauerjem je umrl v 50 letih redni profesor pravnikega oddelka na češki univerzi dr. Bohuslav baron Rieger. Profesor Rieger, ki je bil edini sin pred štirimi leti umrlega voditelja češkega naroda dr. Fr. L. Riegra, se je porodil 5. oktobra 1857 v Pragi. Študiral je v Pragi gimnazijo, prava v Strassburgu, Hallu, Berlinu in Parizu; arhive je proučeval v Pragi in na Dunaju. L. 1889. se je habilitiral kot docent zgodovine in teorije javnega prava na češki univerzi. Pet let pozneje je postal redni profesor iste stroke. Rieger je izdal mnogo spisov o avstrijski zgodovini in zlasti o češkem ustavnem boju v novi in najnovejši dobi. Največje in tudi najboljše delo dr. B. Riegerja je „Krajské zřízení v Čechách“. Za „Osveto“ je napisal celo vrsto temeljitih člankov, n. pr. „Z germanisačného úsilí 18. věku“, „Dílo centralismu v 18. století“, „Jak bylo zavedeno rakouské císařství“, „Císař Josef II. a český trůn“ in druge. Razen tega je pisal v „Oesterr. Staatswörterbuch“, „Ottův Naučný slovník“ in razne znanstvene časopise. Dr. B. Rieger je bil pravi učenjak; po svoji neumorni delavnosti, vztrajnosti in marljivosti je bil podoben svojemu dedu Fr. Palackemu. — 5. septembra je v Brnu umrl Jožef Merhaut, glavni urednik „Moravske Orlice“, odličen literat, moravski pesnik in pisatelj. Četudi ni bil sin Morave, vendar se mu je tako prikupila, da je iz moravskega življenja črpal gradivo za svoje najboljše leposlovne spise. Merhaut se je odlikoval po svojem krasnem slogu in globokem čuvstvu. Umrl ni bil mož javnosti; tihi izprehodi v gozdovih in po polju so mu bili ljubši nego bučeči